16-Mavzu: Ayollar ko'ylagini texnik moddellashtirish usullari

Reja:

- 1. Ayollar ko'ylagining eskizini chizish.
- 2. Eskiz asosida ayollar ko'ylagining asosiy chiziqlarini o'zgartirish va modellashtirish.
- 3. Ko'krak uchun qirqim yo'nalishlarini o'zgartirish.
- 4. Ayollar ko'ylagi yengini texnik modellashtirish.

Tayanch so'z va iboralar: eskiz, texnik modellash, model, fason, konstruktiv chiziqlar, vitachka, yeng.

1. Ayollar ko'ylagining eskizini chizish

Eskiz (frans.) — badiiy asar yoki uning alohida qismlari gʻoyasini aks ettiruvchi dastlabki qoralama, xomaki asar. Eskizda boʻlajak asarning kompozitsiya yechimi, shakllarning fazoviy kenglikda joylashuvi va ularning oʻzaro nisbatlari, umumiy rang tizimi xususiyatlari va boshqalar belgilab olinadi. Eskiz grafika, rang-tasvir vositalari yordamida ishlanadi. Eskiz erkin, tez qoralama tarzida bajariladi.

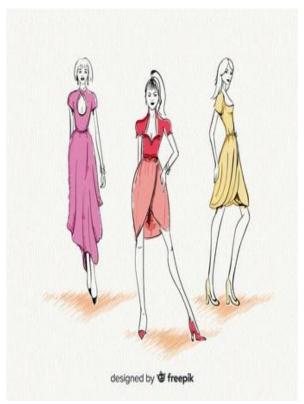

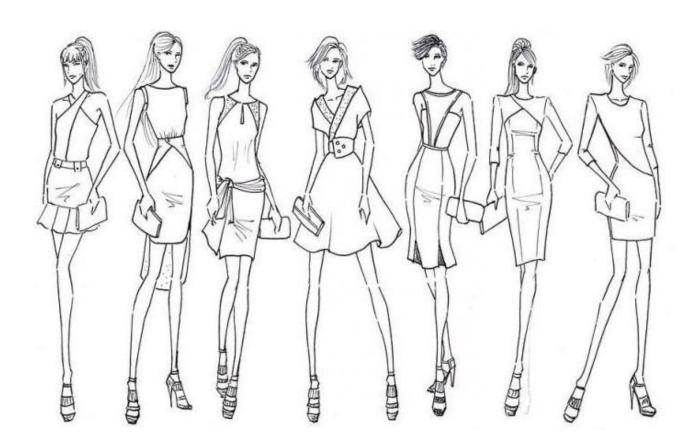

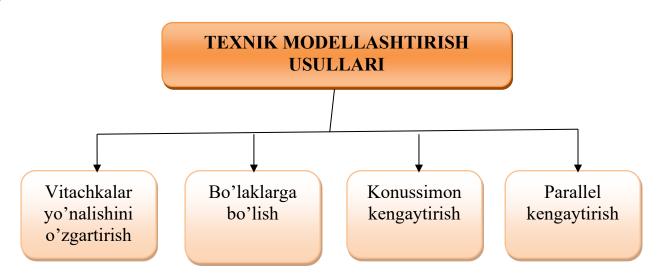

2. Eskiz asosida ayollar ko'ylagining asosiy chiziqlarini o'zgartirish va modellashtirish

Modellash - bu turli shakl va bichimdagi kiyim modelining konstruktsiyasini ishlab chiqaradigan murakkab ijodiy jarayondir. Turli shakl va bichimdagi modalar konstruktsiyasini tuzmoqchi bo'lgan asosiy konstruktsiya bazasidan olish mumkin. Bu jarayon amaliy modellash yoki odatda aytilishiga binoan *texnik modellash* deb ataladi.

Texnik modellash konstruktsiya asosini yangi model konstruktsiyasiga aylantirishdan iborat.

Modelning fasoni modellar jurnalidan olinadi yoki ijrochining rasm chizib ko'rsatgan taklifiga ko'ra tanlanadi.

Kiyimning modelga xos xususiyatlari ya'ni vitachkalar, koketkalar, bo'rtma choklarning holati; bo'ksa, bel, etak, bort, taqilma chiziqlari; cho'ntaklar, yoqa, burma chiziqlari tegishli detallar konstruktsiyasi asosining chizmasiga ko'chiriladi.

Model chiziqlarining hammasini konstruktsiya asosining chizmasida xuddi model rasmidagidek joylashtirish kerak. Bunda ayolning gavda tuzilishining xususiyati uning mutanosibligi albatta hisobga olinishi kerak. Bu konstruktsiya asosining chizmasiga tushirilgan fason chiziqlari gavdaning haqiqiy mutanosibligini buzib qo'ymasligi uchun kerak.

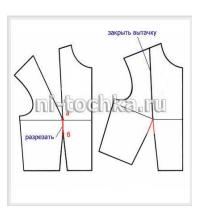
Fason chiziqlarini bichimi mos keladigan konstruktsiya asosining chizmasiga tushiriladi. Masalan, modelning yenglari old va ort bo'laklar bilan yaxlit bichiladigan bo'lsa bunda texnik modellash yenglari old va ort bo'laklar bilan yaxlit bichiladigan konstruktsiya asosining chizmasida bo'lishi kerak va hokazo.

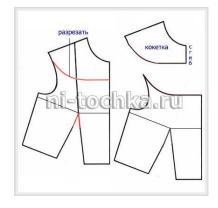
Ishlash uchun hamma asosiy detallar konstruktsiyasining ba'za bo'ladigan asosini qog'oz yoki karton andaza - shablon tarzida tayyorlab olinadi. Bu andazalarga zarur bo'lgan simmetriya chiziqlari - ko'krak chizig'i, bel chizig'i, bo'ksa chizig'i tushiriladi.

Fasonga binoan detalning yangi shaklini detal andazani shartli bo'laklarga bo'lib, keyin u bo'laklarni surib asosiy vitachkalarni berkitish va ularni yangi holatga ko'chirish yo'li bilan hosil qilinadi.

Ayollar ko'ylagining yangi modelini ishlab chiqishda asosiy e'tibor ko'krak vitachkasini ko'chirishga, old bo'lak, ort bo'lak, yubka, yeng detallarini kengaytirishga yoki toraytirishga, shu detallarning uzunligini va mutanosibligini o'zgartirishga qaratiladi.

AYOLLAR ZAMONAVIY KO'YLAGIGA TAVSIF

Ayollar yozgi ko'ylagi paxta tolali sidirg'a gazlamadan tikilgan. Ko'ylak sal yopishib turadigan siluetli. Yoqasi yaxlit bichilgan.

Old bo'lak belgacha bir qator tugmaga taqiladi.

Yengi o'tqazma, kalta, uchi qaytarma manjetli.

Old va ort bo'lak yelka qismi koketkada bo'lib, etak qismigacha rel'ef chokida.

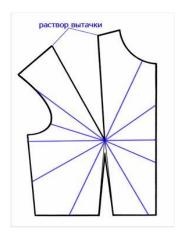
Ort bo'lak o'rta etak qismi shlitsa bilan ishlangan. Koketka va rel'eflar ustidan bezak chok berilgan.

"Ayollar ko'ylagini texnik modellash" bo'yicha texnologik xarita

Texnologiya asosida faoliyat turlari	Tavsiya etiladigan asbob va moslamalar	Chizma	Standart asosida operatsiyani bajarish tartibi	
Old bo'lakni modellash				
Old bo'lak konstruktsiya chizmasiga model chiziqlar o'tkazish	Qog'oz, qalam, santimetr lenta, o'chirg'ich, chizg'ich		Old bo'lak o'rta chizig'idan 2.5-3.0 sm taqilma kengligi chiziladi. Yelka chizig'ida yoqa o'mizi nuqtasidam 4-5 sm kenglikda rel'ef chizig'ining boshlanish nuqtasi belgilab olinadi. Belgilangan nuqta ko'krak uchki nuqtasi bilan egri chiziq orqali birlashtiriladi. Yelka vitachkasi yelka chizig'idan chiqqan rel'ef chizig'iga ko'chiriladi.	

			Rel'ef chizig'i bo'ylab modelga muvofiq 5-6 sm li (planka) qo'yiladi.	
			Bort chizig'idan 5-6 sm, yelka chizig'idan 4-5 sm belgilanib, adip kengligi chiziladi.	
II. Ort bo'lakni modellash				
Ort bo'lak konstruk- tsiya chizmasiga model chiziqlar o'tkazish	Qog'oz, qalam, santimetr lenta, o'chirg'ich, chizg'ich		Orqa yelka vitachkasi yopilib, yeng o'mizi chizig'i kengayadi. Bel vitachkasi chizma bo'yicha qoladi. Orqa bo'lakning o'rta chizig'idan shlitsa chiziladi. Shlitsa kengligi 5-6 sm bo'ladi.	

3. Koʻkrak uchun qirqim yoʻnalishlarini oʻzgartirish

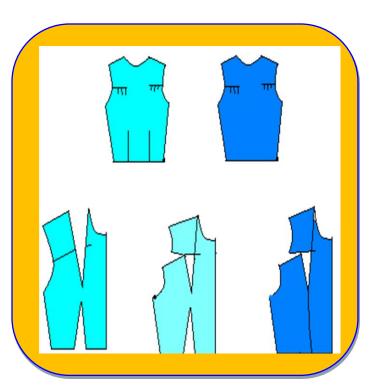
Ko'krak vitachkasini ko'chirish qoidasi. Ko'ylak fasoniga binoan ko'krak vitachkasi detalning istalgan qirqimida bo'lishi mumkin. Bu vitachkani ko'krak chizig'i bo'ylab old bo'lak o'rtasi, yeng o'mizi qirqimi, yoqa o'mizi qirqimi, yon qirqimi tomon va hokazo yo'naltirish mumkin.

Vitachkani fasonga muvofiq, yangi holatga ko'chirish uchun vitachkaning ko'chirilish chizig'i o'tkazilishi kerak. Bu chiziq doim ko'krak vitachkaning uchidan, ya'ni ko'krak markazi bilan vitachka ko'chiriladigan qirqimdagi nuqtadan o'tishi kerak.

Old bo'lak andazasining shabloni belgi chiziq bo'ylab qirqiladi-da, ko'krak vitachkasi yopiladigan qilib suriladi. Vitachka tomonlarini bir-biriga to'g'rilab to'g'nag'ich bilan to'g'naladi. Qirqilgan chiziq bo'ylab xuddi asosiy vitachka kengligiga teng yangi vitachka hosil bo'ladi. Bu vitachka birmuncha kalta yoki uzun bo'lishi mumkin, lekin bu vitachka xuddi asosiy vitachka hosil qilganidek, hajm hosil qiladi.

KO'KRAK VITACHKASINI YENG O'MIZIGA KO'CHIRISH

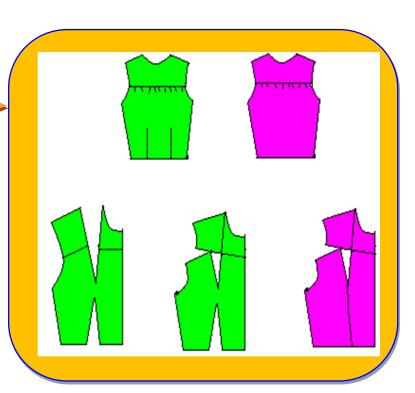
Yeng oʻmizi chizigʻida belgilangan nuqta koʻkrak vitachkasi uchi bilan birlashtiriladi. Shu chiziq boʻylab qirqma hosil qilinadi. Koʻkrak vitochkasi berkitiladi va yangi vitachka holati

KO'KRAK VITACHKASINI YENG O'MIZIGA KO'CHIRISH

Yeng oʻmizi chizigʻida belgilangan nuqta koʻkrak vitachkasi uchi bilan birlashtiriladi. Shu chiziq boʻylab qirqma hosil qilinadi. Koʻkrak vitochkasi berkitiladi va yangi vitachka holati

KO'KRAK VITACHKASINI YENG O'MIZIGA KO'CHIRISH

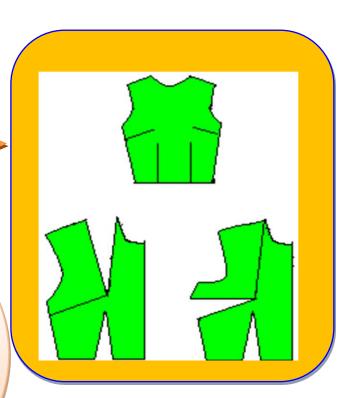
Yeng oʻmizi chizigʻida belgilangan nuqta koʻkrak vitachkasi uchi bilan birlashtiriladi. Shu chiziq boʻylab qirqma hosil qilinadi. Koʻkrak vitochkasi berkitiladi va yangi vitachka holati

KO'KRAK VITACHKANI YON QIRQIMIGA KO'CHIRISH

Nuqtaning oʻrni yon chiziqning belgacha boʻlgan uzunligining taxminan 1/3 qismida belgilanadi. Bu nuqtani koʻkrak vitachka uchi bilan birlashtirib, yangi vitachka chizigʻi oʻtkaziladi va chiziq boʻylab qirqma hosil qilinadi. Koʻkrak vitachkasini, uning tomonlarini bir-biriga toʻgʻri keltirib berkitiladi Yangi vitachkaning uchi markazdan 3-5 sm yon tomon suriladi. Bu yangi vitachkaning uchi boʻladi. Bu uchini vitachkaning qirqimlari bilan tekis qilib tutashtiriladi

KO'KRAK VITACHKANI YELKA QIRQIMIGA KO'CHIRISH

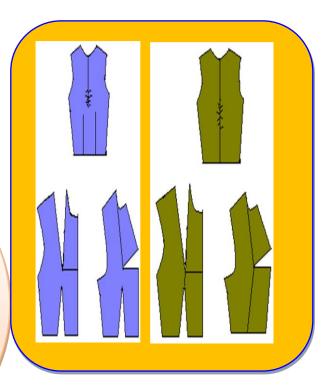
Yelka chizig'ida belgilangan nuqta ko'krak vitachkasi uchi bilan birlashtiriladi. Shu chiziq bo'ylab qirqma hosil qilinadi. Ko'krak vitachkasi berkitiladi va yangi vitachka holati ochiladi.

KO'KRAK VITACHKANI OLD BO'LAK SIMMETRIYA CHIZIG'IGAKO'CHIRISH

Koʻchiriladigan vitachka chizigʻi belgilanadi. Birinchi chiziq koʻkrak vitachka uchidan, ikkinchisi beldagi vitachka uchidan oʻtadi. Ikkala chiziq ham simmetriya chizigʻiga perpendikulyar oʻtkaziladi. Belgilangan chiziqlar boʻylab qirqma hosil qilib, koʻkrak va beldagi vitachkalarni berkitiladi, yangi vitachka ochiladi. Yangi vitachkalarning kengligi oʻrta chiziq boʻylab burma hosil qilishga yoki mayda taxlamalar hosil qilishga ketadi.

KO'KRAK VITACHKANI BEL CHIZIG'IGA KO'CHIRISH

Bel vitachkaning uchi koʻkrak vitachkasi uchi bilan tutashtiriladi. Shu tutashtirilgan chiziq boʻylab qirqma hosil qilinadi. Koʻkrak vitachkasini, uning tomonlarini bir-biriga toʻgʻrilab berkitiladi. Model boʻyicha bel vitachkasi tikiladigan boʻlsa, u holda, vitachkaning uchi 3-5 smga qisqartiriladi

KO'KRAK VITACHKANI YELKA NUQTASIGA KO'CHIRISH

Yelka nuqtasi koʻkrak vitachkasi uchi bilan birlashtiriladi. Shu chiziq boʻylab qirqma hosil qilinadi. Koʻkrak vitachkasi berkitiladi va yangi vitachka holati ochiladi.

KO'KRAK VITACHKANI YOQA O'MIZIGA KO'CHIRISH

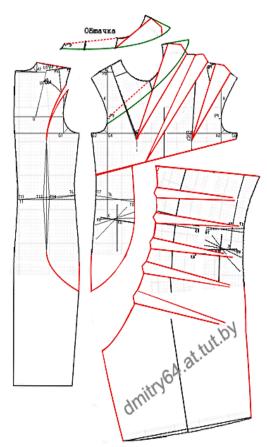

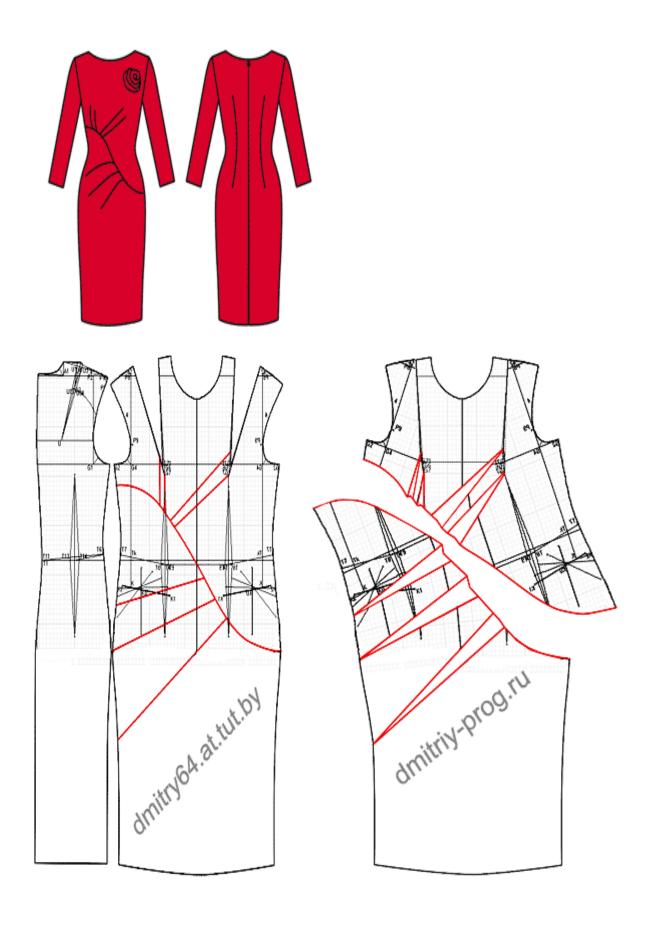
Vitachka boʻyin oʻmizi chizigʻning istalgan joyiga koʻchirilishi mumkin. Buning uchun old boʻlak boʻyin oʻmizi chizigʻida nuqta belgilab olamiz. Shu nuqta bilan koʻkrak vitachkasi uchi tutashtiriladi va qirqma hosil qilinadi. Koʻkrak vitachkasini berkitiladi va yangi vitachka holati ochiladi. Koʻkrak vitachkani old boʻlak yoqa oʻmiziga ikki boʻlib koʻchirsa ham boʻladi. Bunda vitachka koʻchiradigan ikkita chiziq oʻtkaziladi. Vitachkani uchigacha,old boʻlak boʻyin oʻmizi boʻylab ochiq mayda taxlama hosil qilish ham mumkin.

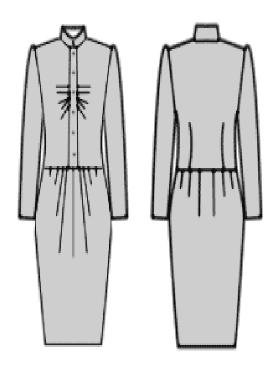

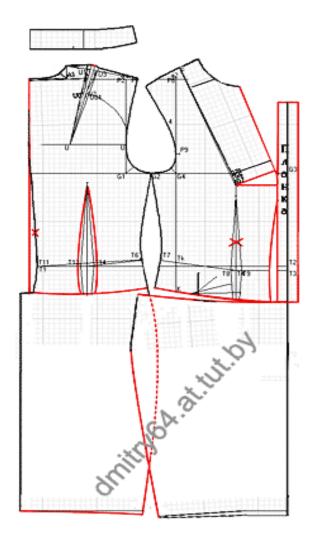
Ayollar ko'ylagini texnik modellashtirish usullari

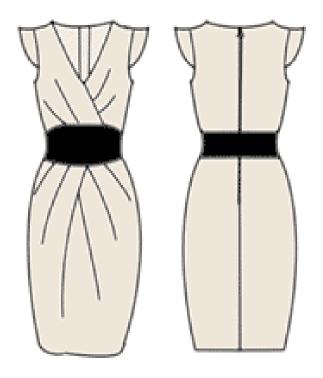

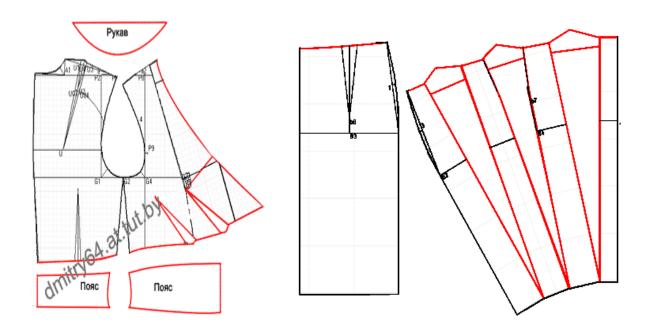

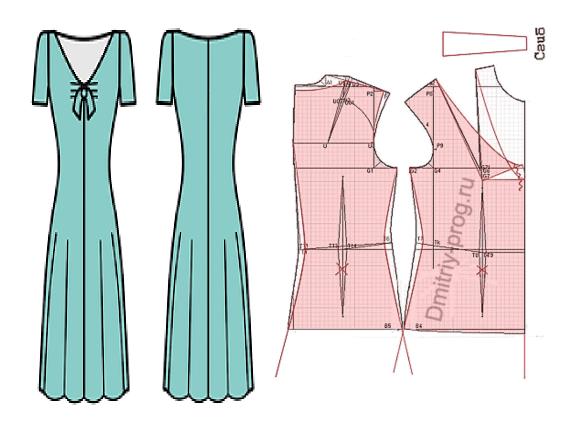

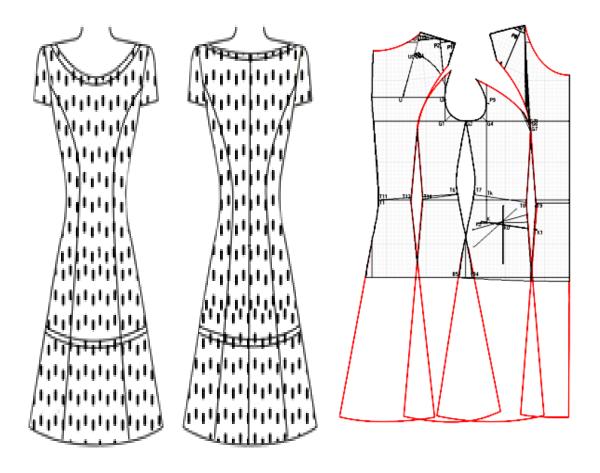

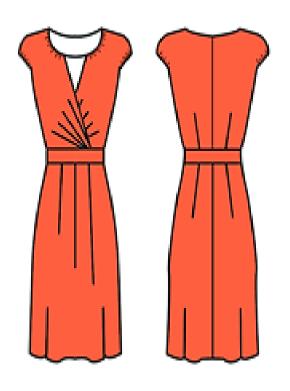

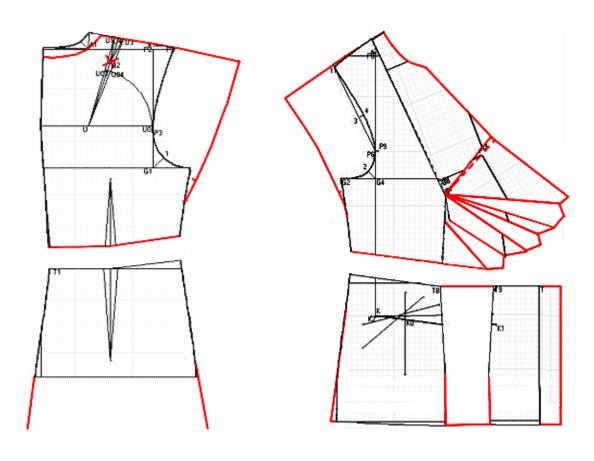

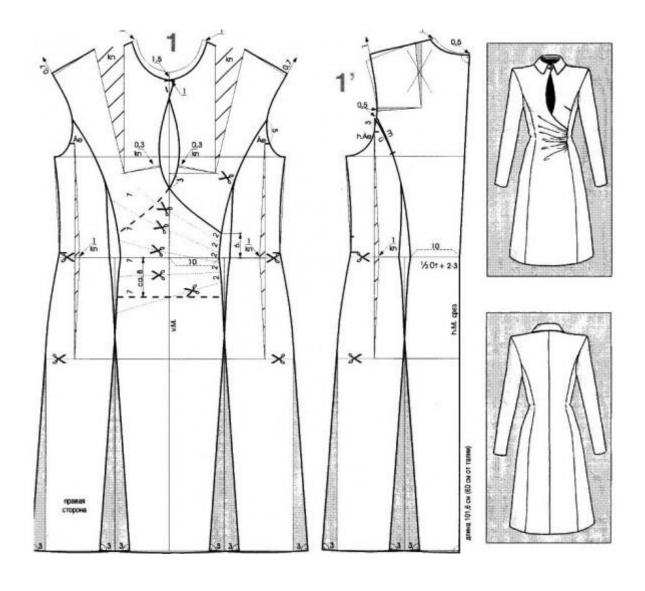

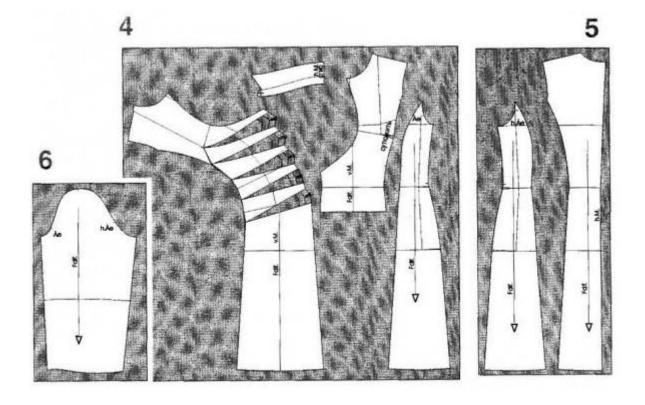

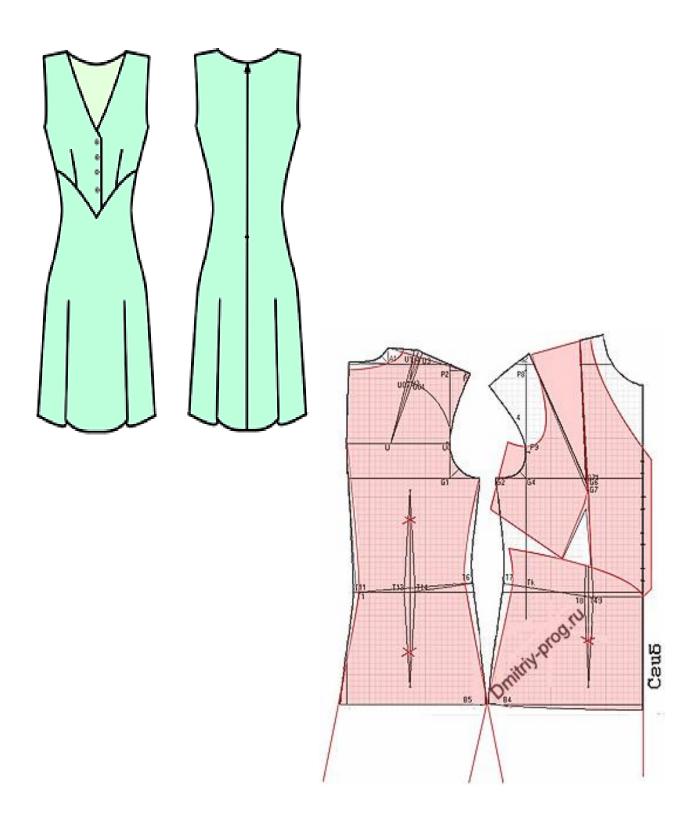

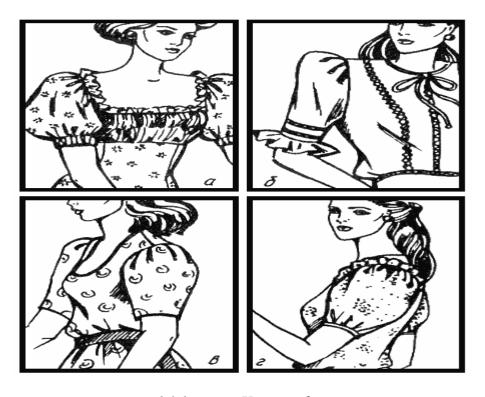

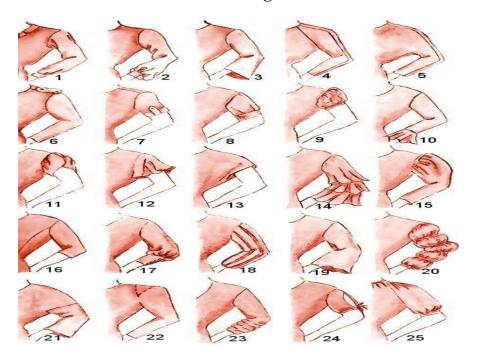

4. Ayollar ko'ylagi yengini texnik modellashtirish

Ayollar ko'ylagi bichimi yeng konstruktsiyasining tuzilishiga va yeng o'mizining o'yilishiga qarab o'tqazma yengli, reglan yengli, ort va old bo'laklar bilan yaxlit bichilgan yengli bo'lishi mumkin. Hamma yenglar tor, keng, yeng uchi ulanma, qaytarma manjetli, manjetsiz, terib burma hosil qilingan, taqilmali, uzun, kalta va bo'lishi mumkin. Ular bir, ikki va uch chokli bo'ladi. Bir choklining choki ostki tomonda, ikki choklining yeng oldi va tirsak yoki ustki o'rta chok va ostki chokli bo'ladi.

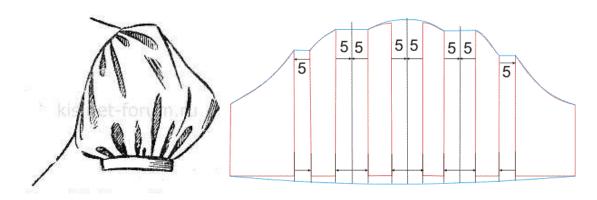

16.1-rasm. Yeng turlari

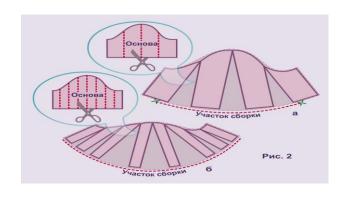
16.2-rasm. Yeng turlari

Turli shakldagi ynglarning loyihasi xuddi shunday bichimdagi yeng loyihasi asosini texnik modellash usuli bilan hosil qilinadi. Yuqoriga va etagiga kengaygan (fonarik) yengni modellash (16.3-rasm) quyidagicha bajariladi. Asos yeng chizmasi qogʻozga tushirib olinadi. Unda oʻrta chiziq oʻtkaziladi. Shu oʻrta chiziq boʻylab 20-35 sm eng uzunligi oʻlchab qoʻyiladi. Shu oʻrta chiziq boʻylab qirqma hosil qilinadi. Yeng ikki boʻlakka ajratilib, model boʻyicha 10-12 smga kengaytiriladi. Yengning bosh qismi egriligi oʻrtasidan 1, 5-2, 5 sm koʻtarilib toʻgʻrilanadi. Yengning etak qismi ham xuddi shunday miqdorga tushiriladi va yeng etak egri chizigʻi yaxshilab oʻtkaziladi.

16.3-rasm. "Fonar" yeng

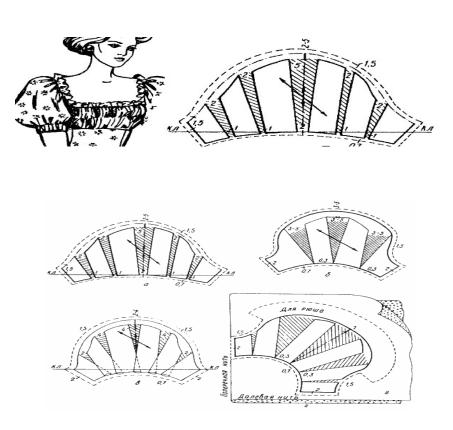
Etagiga kengaygan yengni texnik modellashtirishda (6.4-rasm) yeng asosini qogʻozga tushirib olinadi. Yeng oʻrta chizigʻi oʻtkaziladi. Bu oʻrta chiziqda yeng uzunligi 20-45 sm qoʻyiladi va oʻrta chiziqqa parallel qilib 3-7 ta qirqim chiziqlari oʻtkaziladi. Oʻtkazilgan chiziqlardan qirqma hosil qilinadi, bu qirqma yeng boshi egriligiga 0, 3-0, 5 sm etmasdan toʻxtatiladi. Hosil boʻlgan boʻlaklar 3-6 smga ochiladi. Yengning etak qismi egriligi tekis ravon egri chiziq qilib tutashtiriladi. Bunday yengning boʻy ipi oʻrta chiziqda yoki unga nisbatan 45° burchak ostida tushishi kerak.

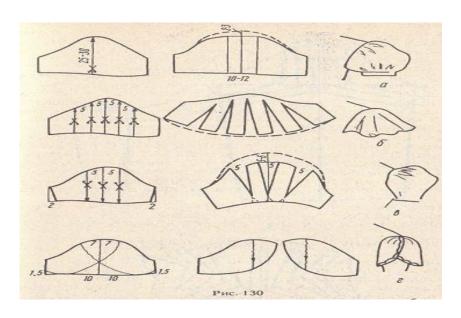
16.4-rasm. Etagiga kengaygan yengni texnik modellashtirish

Yuqoriga kengaygan yengni modellash (16.5-rasm) uchun yeng asosini va oʻrta chiziqni qogʻozga tushirib olinadi. Oʻrta chiziqqa yeng uzunligi 20-45 sm qoʻyiladi. Shu oʻrta chiziqqa parallel qilib 2-6 ta chiziq oʻtkaziladi va eng boshi egri chizigʻidan boshlab eng etagiga 0, 3-0,5 sm yetkuncha qirqib boriladi. Yeng boʻlaklari 3-6 smga ochiladi. Yengning yuqori egriligi ravon egri chiziq bilan tutashtiriladi. Bunda eng boshi chizigʻi 0,5-2,5 smga koʻtariladi.

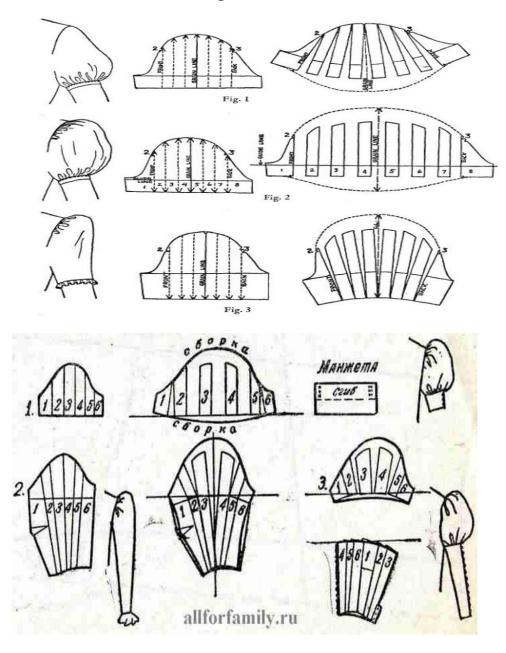
Yenglarning shakli, koʻrinishi, bezaklari kiyim fasoniga, gazlamaning xususiyatlariga bogʻliq boʻladi.

16.5-rasm. Yuqoriga kengaygan yengni modellashtirish

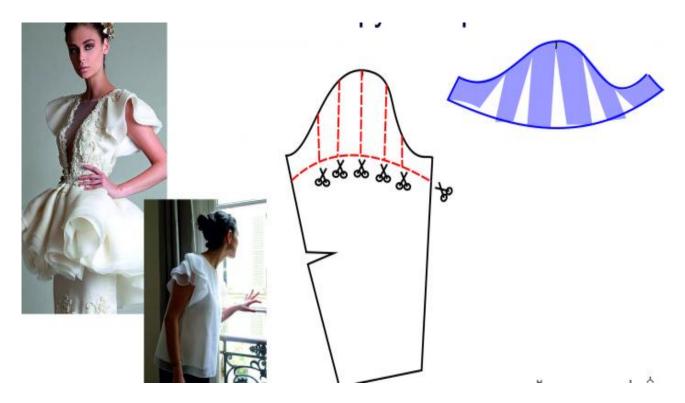

16.6-rasm. Yenglarni texnik modellashtirish

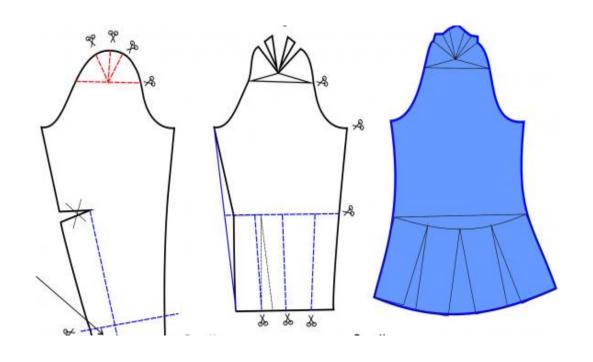

16.7-rasm. Yenglarni texnik modellashtirish

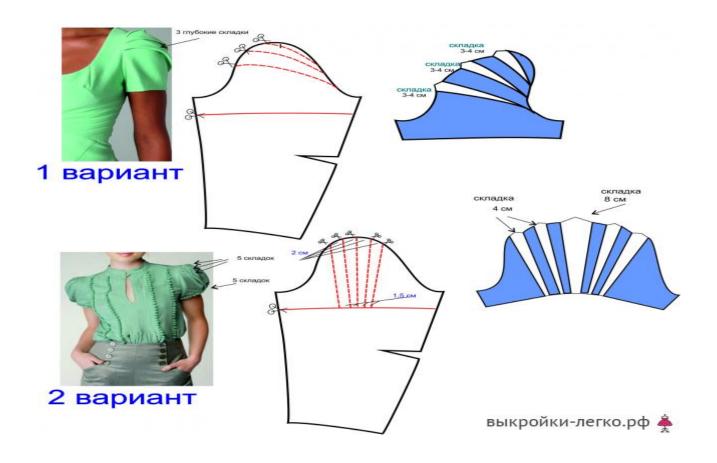
"Qanotcha" yengni texnik modellashtirish

Yeng boshi burmali va pasti kengaygan yeng

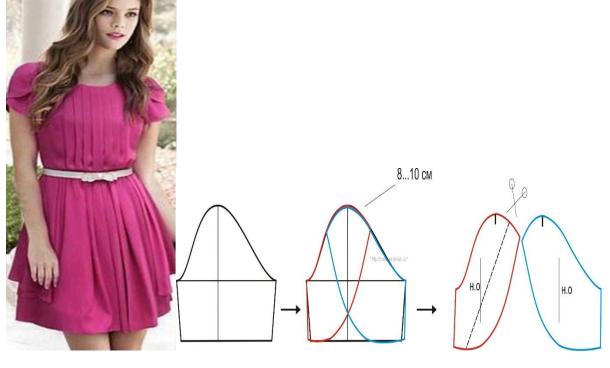

Assimetrik drapirovkali yeng

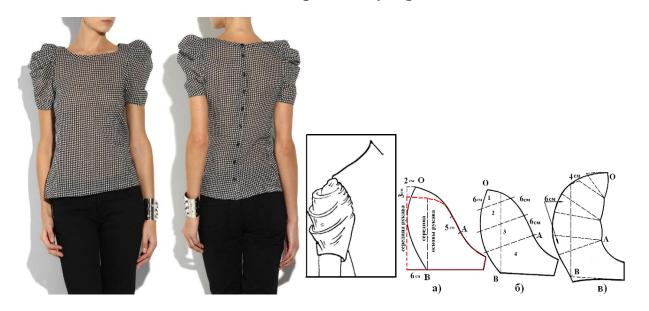

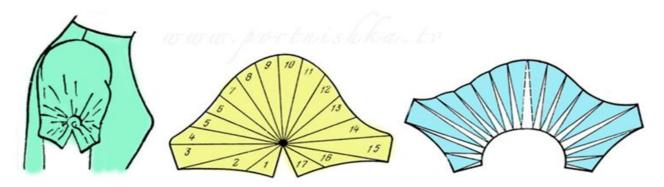
"Lolacha" yeng

Drapirovkali yeng

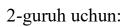
Yelpig'ich ko'rinishli burmali yeng

Muammoli topshiriq:

Yengni texnik modellashtirish

1-guruh uchun:

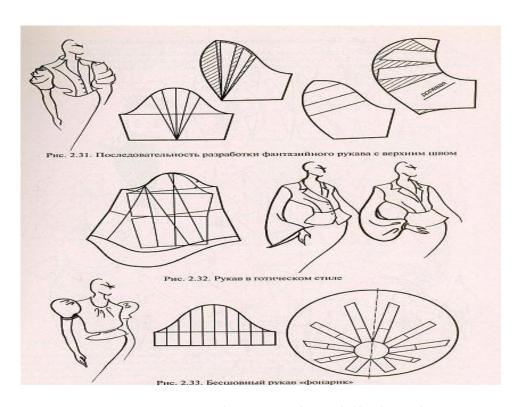
3-guruh uchun:

4-guruh uchun:

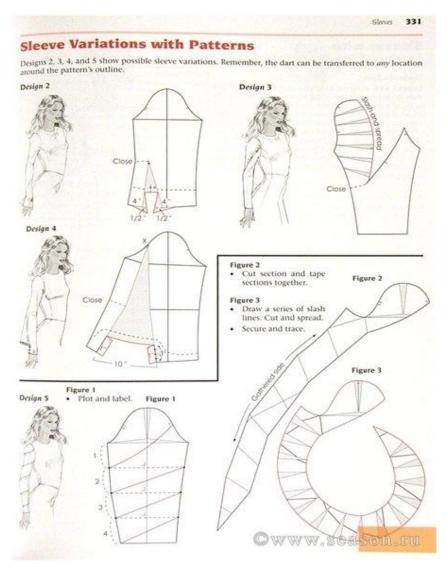

Turli xil yenglarni texnik modellash.

16.8-rasm. Yenglarni texnik modellashtirish

16.9-rasm. Yenglarni texnik modellashtirish

Nazorat uchun savollar:

- 1. Ayollar kiyimlari uchun qanday talablar qo'yiladi?
- 2. Eskiz nima?
- 3. Fason nima?
- 4. Model nima?
- 5. Kiyimlarni loyihalash nima?
- 6. Ayollar ko'ylagi eskizlarini chizishda nimaga e'tibor beriladi?
- 7. Texnik modellashtirish deb nimaga aytiladi?
- 8. Texnik modellashtirishning necha xil usullarini bilasiz?
- 9. Ayollar ko'ylagini texnik modellashtirishga asosan nimaga e'tibor beriladi?
- 10. Texnik modellashtirish qanday ketma-ketlikda bajariladi?
- 11. Qanday yeng turlarini bilasiz?
- 12. Yenglarni texnik modellashtirishda qanday usullardan foydalaniladi?